

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра східної і слов'янської філології

Курсова робота
з польської філології
на тему:

АНГЛІЦИЗМИ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ
СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Студентки групи Пол17-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми: Польська мова і література,
друга іноземна мова, переклад
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.033
Слов'янські мови та літератури
(переклад включно), перша – польська
Дударєвої Анастасії Костянтинівни

Науковий керівник: к. філол. н., доц.
Сидяченко Наталія Георгіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінки ЄКТС _____

КИЇВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОХОДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ АНГЛІЦИЗМІВ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ.....	6
1.1 Про запозичення в польській мові на історично-культурному тлі.....	6
1.2 Лексичні англіцизми, запозичені в польську мову в ХІХ столітті.....	7
1.3 Лексичні англіцизми, запозичені в польську мову в ХХ та на початку ХХІ століття.....	9
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЦИЗМІВ У МОВІ СУЧАСНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ.....	13
2.1 Лексико-семантичний аналіз англіцизмів, зафіксованих у мові «Газети виборчої» («Gazety Wyborczej»)	13
2.2 Функції англіцизмів, зафіксованих у мові «Газети виборчої» («Gazety Wyborczej).....	15
2.3 Аналіз адаптації зафіксованих англіцизмів до польської мови.....	18
Висновки до розділу 2.....	20
ВИСНОВКИ.....	22
АНОТАЦІЯ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Наявність англiцизмiв у мовах сучасних народiв є фактом, вони стали також невид'ємною частиною польської мови, що використовують у рiзних сферах життя. Англійська мова у ХХ-ХХІ століттях стала світовою, завдяки глобалізації та покращенню міжнародних відносин, нею спілкуються близько 380 млн осіб – носіїв мови та понад 140 мільйонів інших мовців, її вивчають у більшості шкіл та університетів світу. Ця мова є всюди: на телебаченні, в кіно, у рекламі, на радіо, в книжках та повсякденних розмовах, тому не дивно, що в інших мовах почали з'являтися її запозичення.

Мова та культура – два взаємопов'язаних поняття. Завдяки розвитку торговельних зв'язків та міжнародних відносин Британії та США з рiзними країнами англійська мова отримала значний вплив у світі. Також розповсюдження американської культури спричинило появу англiцизмiв у багатьох мовах світу, наприклад, такі слова як hamburger, dolar, adidasy стали невид'ємною частиною польської розмовної мови.

Після повернення Польщі незалежності, країна почала налагоджувати зв'язки із Заходом: на полицях все частіше почали з'являтися американські та британські товари, на екранах почали показувати іноземні фільми та серіали. А поява багатьох технологій, зокрема інтернету та соціальних мереж, посилили вплив англійської мови на польську. Відповідно, лексикон середньостатистичного поляка почав активніше поповнюватися новими словами та фразами, запозиченими з іноземних мов, зокрема англійської.

Актуальність теми. Курсова робота є актуальною у наш час, оскільки англійська мова є світовою, а завдяки процесам глобалізації, англiцизми проникли у кожна сферу життя поляків. Завдяки аналізу публіцистичних текстів, можна визначити, як вони впливають на сприйняття інформації читачами та яку роль відіграють у статтях.

З часом англiцизми все більше проникали у польську мову, і це спричинило їх полонізацію: іменники почали відмінюватися за відмінками, дієслова –

дієвідмінюватися, прикметники – змінювати форми залежно від роду та числа іменників, з якими вони пов’язані.

Мета нашої курсової роботи полягає в тому, щоб дослідити наявність англіцизмів у сучасній польській публіцистичній мові та здійснити їх лексико-семантичний та функціональний аналіз.

Об’єктом дослідження є англіцизми сучасної польської мови, історія їх запозичення та особливості функціонування в наш час.

Предметом дослідження є лексичні англіцизми, зафіксовані нами в текстах 2023 – 2024 року «Газети виборчої», їх лексико-семантичний та функціональний аналіз.

Відповідно до мети дослідження, ставляться **такі завдання**:

1. Опрацювати теоретичну літературу про історію англійських запозичень у польській мові та літературу на тему функціонування англіцизмів.
2. Зібрати із текстів «Газети виборчої» (кінець 2023 початок 2024 року) лексичні англіцизми в необхідному контекстуальному оточенні.
3. Здійснити лексико-семантичний та функціональний аналіз зафіксованих лексем англійського походження у вказаних текстах.

Матеріалом дослідження є наступні праці: (Mańczak-Wohlfeld, 2006), (Surendra, 2019), (Malinowski, 2022), (Galilej, 2022), (Mańczak-Wohlfeld, 2021), (Witalisz, 2016), (Слобода, 2014).

Теоретичною базою дослідження у роботі стали підручники з історії польської мови, статті на тему, а **матеріалом** мова «Газети виборчої» останніх місяців.

Під час дослідження ми **використали методи**: описовий - для представлення значень запозичених слів; метод інтерпретації – для тлумаченням семантики англіцизмів у різних контекстах; кількісний – для підрахунків різних груп англіцизмів; структурно-семантичний та контекстуальний – для опису семантики слів.

Наукова новизна роботи полягає в класифікації та описі функцій ще не досліджуваного раніше лексичного матеріалу.

Практичне значення роботи полягає в тому, що вона може бути використана в курсах викладання практики польської мови, історії польської мови, теорії та практики перекладу.

Обсяг і структура роботи. Курсова робота «Англiцизми у публіцистичному стилі сучасної польської мови» складається зі вступу, двох розділів, висновків, анотації, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 26 сторінок (включаючи список з 23 використаних джерел на 25-26 сторінках).

РОЗДІЛ 1

ПОХОДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ АНГЛІЦИЗМІВ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ

1.1. Запозичення у польській мові на історично-культурному тлі

Протягом історії існування польської мови на неї впливали різні мови: чеська, німецька, латинська, французька, італійська та інші. Найпізніше хронологічно відбувся вплив англійської мови. Скажімо, у XVII столітті мовою польської аристократії та шляхти була французька. Тісних зв'язків з Англією Польща не мала аж до XVIII століття. У період Просвітництва англійська мова та культура почали проникати до Польщі, але це не мало значного впливу, оскільки відбувалося не безпосередньо з Британії, а через французьке посередництво.

Першими словами, які були запозичені з англійської мови у польську, були ксенізми (лексеми іншомовного походження, які не мають еквівалентів у мові запозичення), які називають англосаксонські реалії: *lord*, *mylord*, *spiker* тощо.

У період романтизму почався прямий англійський вплив, оскільки англійська література була в моді й відомі польські письменники (наприклад, Адам Міцкевич) вивчали цю мову й читали відомі твори англійської літератури в оригіналі. Але такий літературний вплив був обмежений аристократичним прошарком, натомість у селян не було можливості вивчати різні мови (зокрема і англійську).

Ще сильніше англійський вплив посилювався наприкінці XIX – початку XX століття, особливо після того, як утворилася незалежна польська держава, яка налагоджувала міжнародні зв'язки, зокрема і з Англією. Також завдяки розвитку економічних і торгових відносин, інтересу до спорту і туризму тощо, англійські запозичення почали використовувати у різних стилях польської мови.

Але найбільшого впливу польська мова зазнала після 1989 року, а саме після зняття залізної завіси та розпаду радянської імперії, коли Польща почала активно налагоджувати зв'язки із країнами Заходу. Відтак англіцизми почали з'являтися у кожній сфері життя: журналістика, економіка, політика, наука торгівля, реклама, а найважливіше – ними почали активно користуватися у розмовній мові. Завдяки швидкому розвитку технологій, налагодженню економічних відносин та торговельних

зв'язків, появи різних телеканалів та інтернету, розповсюдженню культури, косметичної галузі та ін., у польській мові з'явилися такі слова як bankomat, chip, kursor, klip, driver, dyskont, notebook, server, dance, fan, heavy metal, make-up, body scrub тощо.

Попри значну роль англо-американської культури у світі, на думку лінгвістів, англіцизмів не так і багато у польській мові. Відомий польський мовознавець Богдан Вальчак стверджує, що у 60-х роках ХХ століття у польській мові існувало близько 700 англіцизмів, у 80-х роках – на 300 більше, а у 90-х – близько 1600. А за підрахунками Анджея Марковського, на рубежі ХХ-ХХІ століть у польській мові було близько 250-300 нових лексичних запозичень (не рахуючи похідні від них), близько 100 семантичних запозичень та до 20 словотворчих моделей. Але якщо додати англіцизми з професійної та наукової термінології та похідні від англійських основ, то це число значно збільшиться.

Враховуючи такі числові дані, можна зробити висновок, що у польській мові присутня тенденція зростання англіцизмів, і впродовж останніх століть їх кількість зростала.

1.2. Лексичні англіцизми, запозичені в польську мову в ХІХ столітті.

Перші запозичення у польській мові з'явилися за часів Мешка І, коли почався процес християнізації країни. Тоді у мову входили слова з чеської, німецької та латинської мов, які викладалися в церквах та монастирях. Але відчутний вплив саме англійської мови почався кількома століттями пізніше.

ХІХ століття – період індустріалізації та розвитку багатьох галузей промисловості, економічної еміграції поляків та активної торгівлі. Розвиток англійських технологій та економіки також значно посприяли розвитку польської економіки у часи Конгресового Королівства, яке існувало у ХІХ столітті. Такі різноманітні зв'язки з англійською цивілізацією, мовою та культурою призвели до появи перших запозичень з англійської мови до польської. Також завдяки різним дипломатичним місіям посланників і поїздкам поляків на навчання у польській діловій мові почали з'являтися нові запозичення.

Слід зазначити, що багато тогочасних англiцизмiв були пов'язанi з подiями у Великій Британiї та пiзніше Сполучених Штатах Америки. Значний приплив лексичних англiцизмiв вiдбувся на початку ХІХ столiття. Це пов'язано з перемогою Британiї у Наполеонiвських вiйнах та подальшим розвитком країни, оскiльки на кiнець ХІХ столiття вона охоплювала майже чверть суші планети. Англійська мова ставала все бiльш уживаною через покращення торгових зв'язкiв iмперiї з багатьма країнами свiту, та через насильницьке запровадження англійської мови на територiях колонiй по всьому свiту.

Спираючись на Słownik Wileński, ученi зазначають, що в першій половині ХІХ столiття лексичних англiцизмiв було близько двохсот i вони охоплювали багато галузей життя полякiв. Наприклад, такі слова, як bobslej, hokej, sportsmen, futbol, boks, golf стосуються спорту та спортивних змагань.

Запозиченими були слова, що стосуються політичного життя, такі як baronet, czartyzm, dżentelman, homerul, konstabl, koroner, landlord, lord, lord-mayor, milady, mityng, torys, wig. Разом з політикою, англiцизми також стосувалися економіки та усього, що з нею пов'язане: bojkot, budżet, czek, dyskonter, eksport, import, strajk, trust, wariant.

Мариністика стала першою галуззю, на яку почала впливати англійська мова. Як було зазначено вище, розвивалася торгiвля, включаючи торгiвлю морем, тому з'явилася морська термiнологiя: harpun, yacht, trap, skuner, bryg, dok, golf (затока), kuter, log, lugier, propeler, waterlmia, waterman. Iменники grejpfrut, lunch, bekon dżem, befsztyk, czester, dżyn, grog, kieks, pikle, piknik, poncz, porter, rostbef, rum, rumsztyk, sandwicz, whisky з'явилися у польській мові також завдяки розвитку торгiвлі, що стало приводом для появи нової їжі на ринках.

Тренди та мода також внесли свої корективи, завдяки чому в польській мові з'явилися англійські запозичення, які стосуються одягу та матерiалiв, наприклад: hawelok, juta, kort, makintosh, manczester, moher, mora, spenser, szewiot, skunksy, smoking, welwet.

Розвивалася наука, відтак з'явилися запозичення daltonizm, darwinizm, farad, nikol, wat, що доповнили польську мову. З'явилися ще, скажімо, геологічні: anglezyt, dewon, labrador, lias, smitsonit.

Поширення американської культури та літератури було досить стрімким, адже Сполучені Штати Америки після революції за незалежність та відміни рабства ставали сильною державою, яка налагоджувала політичні зв'язки зі світом. Тому в польській мові з'явилися американізми: dolar, huron, jankies, mustang, tomahawk, traper, wigwam, Wirginia. Їх вживали для того, щоб колоритно та достовірно описати американські реалії для польського читача преси.

Також слід відзначити активний розвиток літератури, оскільки з'являлися різні переклади англійської літератури (яка ставала все більш популярною у той час), та завдяки цьому польська мова запозичила літературні терміни, наприклад: bajronizm, eseista, folklor, minstrel, reporter, szekspiryzm, waiterskotacja.

1.3. Лексичні англіцизми, запозичені в польську мову в ХХ та на початку ХХІ століття

Активний вплив англійської на польську мову спостерігається у ХХ столітті. Це пов'язано з багатьма факторами: дві світові війни, зміни політичної карти світу, інтенсивний розвиток технологій, торгівлі, зміцнення політичних зв'язків між країнами, розповсюдження англійської літератури та багато інших. Mańczak-Wohlfeld (1995) наводить приблизно 250 англіцизмів, які з'явилися у польській мові з початку ХХ століття, до початку 70-х років їх було понад 700, у 1980-х це число зростає до 1000 лексем, а до кінця століття автор зібрав близько 1600 лексем. На такий стрімкий розвиток впливало багато визначних подій цього століття.

Під час Другої світової війни, завдяки союзу Польщі із США та Британією, у мові з'являються слова, пов'язані з воєнною тематикою, такі як jeer, commandos. Але після війни вплив зупинився через залізну завісу більшовиків та холодну війну. Також після Другої світової війни Британія та США вкладали значні кошти в розробку найефективніших методів викладання та вивчення англійської мови, що тільки закріпило її як міжнародну. Але у польській мові почали з'являтися англіцизми,

пов'язані з розвагами молоді, які, попри завісу, проникали у розмовну мову: disco, pop, blues, singel тощо. Через появу «гнилої буржуазної культури» у ті самі часи, молодь почала використовувати слова mokasyny, bikini, blezer, boogie-woogie.

Після повернення Польщею повної незалежності вплив англійської мови на польську (як і на будь-яку європейську країну) посилювався знову. Зміни, яких зазнала польська мова у той час, вважаються найбільшими за ХХ століття. Змінилася політична система на демократичну, з'явилися нові партії та інституції тощо. Серед соціальних змін можна відмітити появу культуру споживання. Приплив іноземних інвестицій, створення сучасної банківської сфери, повага приватної власності – все це спричинило появу нових термінів, запозичених з англійської мови. І вже наприкінці ХХ століття англіцизми стосувалися майже усіх сфер життя поляків, що свідчить про активний вплив та розповсюдження англійської мови.

Одним із основних чинників швидкої розповсюженості нових іноземних слів стало скасування цензури. Свобода слова та критики спричинила появу не тільки різних експресивних виразів, які підхоплювали читачі та глядачі ЗМІ, а й різної екологічної та розмовної лексики.

У ХХІ столітті кількість запозичень з англійської мови почала невпинно рости, завдяки появі численних серіалів, фільмів, соціальних мереж, інтернет-ресурсів та різних телепередач. Найбільша кількість англіцизмів у польській мові, які прийшли до неї за останні 20 років, стосуються таких сфер:

а) технології та інновації, адже завдяки стрімкому розвитку технологій, появі багатьох винаходів та їх популяризації, у польській мові з'явилися такі слова, як pin pad (на касі самообслуговування), powerbank, smartwatch, soundbar, virtual reality, 3d printing, smartfon, bluetooth, wifi, internet та інші;

б) соціальні мережі та комунікації, адже поява інтернету та соціальних мереж, без яких нині ми не уявляємо своє життя, спричинила появу багатьох англіцизмів, наприклад: instagramer, instastories, followować, lajk, tweetować, podcast, zoomować, like, post, blog, vlog, emoji, meme, GIF, e-mail, mailować;

в) соціально-політичне життя: про різні політичні події, конгреси, політиків та суспільні реалії поляки довідуються в новинах, адже це стосується кожного. Тому у

польських медіа часто вживають англіцизми на кшталт: Brexit, exit poll, fake news, lockdown, NGO-sy, pushback, fake, gender, feminizm, populism, cancel culture, trolling, deepfake;

г) повсякденне життя і тренди: завдяки соціальним мережам така лексика стала популярною у всьому світі, зокрема, й частиною повсякденного життя поляків, наприклад: baby shower, body shaming, Black Friday, car sharing, city break, dress code, dogsitter, event, fejm, foodtruck, line up, power couple, preppers, superfood, zero waste;

д) спорт: олімпійські ігри, міжнародні змагання, турніри та футбольні матчі стали невід'ємною частиною нашого життя у XXI столітті, тому наприклад під час трансляцій вживають різні англіцизми цієї тематики, наприклад: airboarding, crossfit, slackline, street workout, parkour, triathlon, wrestling, snowboarding, skateboarding;

е) медицина, косметологія та естетична медицина: косметичні процедури та пластичні операції почали набирати популярність на початку XXI століття, з ними пов'язані такі запозичення з англійської мови: booster (концентрований косметичний продукт для обличчя, такий як крем або сироватка), linergistka, scrub, botox, filler, peeling, liposuction.

Слід також зазначити, що частина англіцизмів, які з'явилися у польській мові впродовж останніх ста років – це вузькопрофільні терміни, які знають та якими користуються лише певні групи людей. Наприклад, такі слова, як pay gap, leadership та CEO – пов'язані з економічною термінологією. У психології існують такі терміни, як borderline, coping, cognitive-behavioral therapy і PTSD. А у сфері соціології: girlpower, milenials, slow life, stalking. Найбільше вузькопрофільної термінології у сфері ІТ та комп'ютерних технологіях – це назви професій, програм, програмних забезпечень тощо. Наприклад: UI/UX Design, Data mining, SaaS, Agile methodology тощо. Такі вирази не для широкої аудиторії, тому не кожен носій мови може їх зрозуміти.

Окремо слід виділити американську культуру, яка залишила значний відбиток на польській мові. Незважаючи на те, що уся західна культура різко придушувалася комуністами, частина англіцизмів потрапила до польської мови, серед них були такі слова як rock and roll, pepsi cola та інші. Вони з'явилися у 1960-70х роках минулого

століття та вживаються навіть у наш час. Найпомітніший вплив американської культури відбувся у 1990-х роках та триває досі, оскільки США – провідна країна у більшості галузях людства, особливо в економіці, науці, ІТ та інших. Американізми стосуються майже усіх сфер життя поляків, вони зустрічаються в словниках, пов'язаних з розвагами, відпочинком та косметикою, наприклад: *chipsy, grill, zupa instant, pampers, peeling, pub, laptop, klikać, hit, trip, hot line, unplugged*. Серед таких запозичень присутні також скорочення, які є часто вживані у сучасній польській мові, наприклад: *CV, VIP, DVD, e-mail, HTML*. Американізми вплинули також на розмовну польську мову – такі слова як *luks* або *super* (та похідні) вже не вважаються новими. Слід зазначити, що американська культура лібералізувала мову польських ЗМІ та літератури, тому почути якесь нове сленгове слово, запозичене з англійської мови, від політика або журналіста, вже не буде чимось дивним. Такі зміни ламають стереотипи, роблять статті в журналах більш доступними для читачів та заохочують до читання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, у першому розділі ми коротко висвітлили питання походження англіцизмів у польській мові. Було згадано англіцизми, які польська мова запозичила у XIX, XX та XXI століттях та визначено сфери їх використання. З розвитком науки, технологій, економіки та політичних зв'язків, а також зі збільшенням впливу англійської мови у світі, з'являлися нові сфери вживання англіцизмів. Якщо у XIX вони стосувалися переважно торгівлі, мореплавання та політики, то у XXI столітті більшість з них використовується у б'юті індустрії, сфері технологій, винаходів та соціальних мереж. Також із кожним століттям їх кількість стрімко збільшувалася, так у XIX столітті вони тільки почали з'являтися у польській мові та їх була незначна кількість, а вже у XXI столітті їх кількість не можна точно назвати, адже вона невпинно росте, у зв'язку з багатьма світовими подіями (наприклад, пандемія COVID-19). Окремо виділено вплив американської культури на польську мову та зміну норм у польському публіцистичному просторі (процес лібералізації). Різні лексико-семантичні групи англіцизмів було представлено на історично-культурному тлі упродовж останніх трьох століть їх функціонування у польській мові.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЦИЗМІВ У МОВІ СУЧАСНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

2.1. Лексико-семантичний аналіз англiцизмiв, зафіксованих у мові «Газети виборчої» («Gazety Wyborczej»)

За основу нашого дослідження було взято відому польську газету – «Газету виборчу» («Gazeta Wyborcza»). Це одна з найвідоміших польських газет, яка інформує про різні політичні події, зокрема те, що відбувається в Україні.

Ми проаналізували низку статей, зокрема ті, що пов'язані з повномасштабним вторгненням в Україну, серед них, скажімо, стаття про життя, адаптацію та освіту українських дітей різного віку у польських школах та причини їх навчання в українських школах в онлайн-форматі («Uczniowie z Ukrainy siedzą w domach albo włączą się po mieście, a ich edukacja to fikcja. Od września się to zmieni»), а також опрацювали стрічку новин з розділу «Relacja na żywo», де описуються щоденні події у світі.

Уважно прочитавши та проаналізувавши статті, ми відібрали 50 англiцизмiв та провели лексико-семантичний аналіз, розділили слова та вирази на групи за значенням. Груп усього шість:

- 1) англiцизми, які пов'язані з онлайн-навчанням та технологіями;
- 2) англiцизми військової тематики;
- 3) ті, що пов'язані з економічно-політичним життям Польщі та світу;
- 4) термінологія COVID-19;
- 5) відпочинок, хобі, заняття;
- 6) інші англiцизми, які за своїм лексичним значенням не підходять до жодної

з вищезазначених груп.

Ми отримали такі результати:

- Англiцизми, які пов'язані з онлайн навчанням та технологіями. Так, серед статей були ті, у яких розповідалося про онлайн-навчання українських школярів та їх адаптацію до життя у Польщі, а також стаття про фестиваль технологій у

Варшаві, тому даних англіцизмів найбільше. Серед них: online (w sieci), wirtualny (cyfrowy), offline (poza siecią), komputer, graffiti (grafiti), mail (poczta elektroniczna), laptop, smartfon, tablet, teleportować, internet, VR (rzeczywistość wirtualna), fake (fałszywy), wi-fi, multiplayer (wieloosobowy), escape room (pokój ucieczki), adrenalin (adrenalina), media, interface (interfejs), blog, software (oprogramowanie).

- Наступна група – англіцизми, які пов’язані з війною в Україні. Як раніше було зазначено, у газеті є окрема колонка статей, де описуються події у світі, зокрема в Україні. Більшість з них, на жаль, пов’язані конкретно з атаками та обстрілами: officer (oficer), szef (dowódca, kierownik), infrastruktura cywilna, infrastruktura energetyczna, system artyleryjski, drone (dron), admiral (admiral), front (у військовому сенсі), combat (walka, walka bojowa).
- Третя група – англіцизми, які пов’язані із економічно-політичним життям. Серед статей у газеті більшість була саме про певні політичні події, оскільки «Газета виборча» характеризується в першу чергу як польська щоденна політична газета, за даними Вікіпедії. Отже, ми зафіксували такі лексеми: legitymowanie (legitymacja), globalizm, summit (szczyt), investor (investor), importować, manager (menedżer), tona.
- Четверта група – англіцизми, пов’язані з пандемією COVID-19. Вплив пандемії на сучасний світ величезний, тому у багатьох статтях (особливо у тих, які пов’язані з економікою та політикою) досі згадуються поняття, пов’язані з нею, зокрема: lockdown (blokada), pandemia, koronawirus, quarantine (kwarantanna).
- П’ята група – англіцизми, які пов’язані з відпочинком, хобі та заняттями. У декількох статтях були згадані різні засоби відпочинку та слова, які пов’язані з ним, а саме: ekologiczny, weekend, puby, DIY (zrób to sam), arena, joga, training (trening).
- До шостої групи – інше – віднесено англіцизми limit (ograniczenie) і asystent.

Було здійснено кількісний аналіз англіцизмів у кожній з груп. Так, англіцизмів у першій групі найбільше, оскільки це терміни, які позначають сучасні прилади та технології, а у XXI столітті до польської мови ввійшло найбільше запозичень з

англійської мови. Всього таких англіцизмів ми знайшли 21, серед яких 17 – це іменники, 3 - прикметники, і одне дієслово. Слід також зазначити, що offline і online можуть бути різними частинами мови залежно від контексту речення. У нашому випадку це прикметники, оскільки це були вирази online edukacja і offline edukacja.

У другій групі ми нарахували 11 англіцизмів, пов'язаних із військовою тематикою: 8 іменників і 3 прикметники.

У третій групі всього 7 англіцизмів, та всі вони пов'язані з економічно-політичним життям. Серед них 6 іменників та 1 дієслово.

Четверта група налічує 4 терміни, пов'язані із пандемією коронавірусу, і усі терміни іменники.

7 лексем, пов'язаних із відпочинком, хобі та заняттями, налічує п'ята група. Іменників серед них 6 та 1 прикметник.

У шостій групі, куди ми відокремили англіцизми, які не підходять за лексичним значенням до жодної з п'яти груп, всього 2 терміни та обидва – іменники.

Отже, проаналізувавши сумарну кількість запозичень, а також кількість частин мови, маємо такі результати: найбільша кількість запозичень у нашому дослідженні це іменники, їх ми нарахували 43, а це більша частина. Прикметників вдалося зафіксувати 7, дієслів – 2. Фактичної похибки у підрахунку немає, оскільки у другій групі є не тільки слова, а і вирази (infrastruktura cywilna, infrastruktura energetyczna, system artyleryjski), які ми рахували не одним цілим, а двома окремими словами, під час підрахунку та розподілу за частинами мови. Також іменник infrastruktura повторюється двічі, тому ми порахували його раз.

Додатково слід зазначити, що майже з кожним прикладом ми писали також відповідник у польській мові, але не у кожного англіцизму він є.

2.2. Функції англіцизмів, зафіксованих у мові «Газети виборчої» («Gazety Wyborczej»)

Англіцизми у польській мові можуть виконувати багато різних функцій: уточнення технічних характеристик, покращення комунікації, сприяння кращому розумінню певних понять, залучення аудиторії та привернення уваги, якщо це

англiцизми, якi пов'язанi з маркетингом, то опис технiчних понять тощо. Зазвичай усе залежить вiд контексту статтi або тексту.

Серед вiдiбраних слiв та виразiв бiльшiсть виконують функцiю технiчних термiнiв та рiзних технологiй, оскiльки майже половина вiдiбраних слiв стосується технiки. Такi слова як komputer, laptop, tablet, smartfon, VR, interface, software, internet та multiplayer – це сучаснi прилади та технологiї, ужитi вони у вiдповiдному контекстi та є термiнами, оскiльки взятi були зi статей про вiддалене навчання та фестивалi технологiй.

Одна з проаналiзованих статей має назву «Mount Everest, Nowy Jork, czy skok na bungee? Zabawy z wirtualn¹ rzeczywistością». У нiй описується фестивалi розваг, де дорослi та дiти мали можливiсть спробувати новiтнi технологiї вiртуальної реальностi на собi. У реченнi «Nowością jest, obok kamizelki haptycznej, symulator bieżni VR i symulator lotni VR, który pomoże przeniesić się w przestworza i spojrzeć na świat z zupełnie innej perspektywy» слово VR вживається двiчі та означає воно вiртуальну реальнiсть. Це абревiатура, яка складається з двох слiв: Virtual Reality. Вона позначає пристрiй, який створює вiртуальне середовище для людини, яка його вдягла.

З полiтичних статей було вiдiбрано кiлька термiнiв, якi пов'язанi з полiтикою, а саме: legitymowanie, globalizm, summit, inwestor, importować. Зазначенi лексеми використовувалися для конкретизацiї та пояснення полiтичних явищ. Наприклад, слова inwestor та importować були згаданi у статтi «Ani ropy, ani pieniędzy», у якiй розповiдалося про швейцарську компанiю Orlen та обман з iмпортом пального та нафти у Польщу. «...jak mówił inwestorom Robert Śleszyński...» – у цьому, уривку речення слово inwestor – це лексема, що позначає „людину, яка вкладає грошi, щоб з часом їх примножити». А у реченнi: «Nie wyjaśnił jednak, dlaczego Orlen nie może importować paliw wprost do Polski, tylko za pośrednictwem spółki w szwajcarskim rajach podatkowym», – вживається дiєслово importować, яке виконує функцiю опису дiї. Воно походить вiд англiйського слова import, що означає у даному контекстi ввезення нафти та дизельного пального на територiю Польщi.

В однiй зi статей 2023 року пiд назвою «Trzy lata z covidem. Sprawdź, co wiesz o pandemiach i epidemiach» подано iнформацiю про епiдемию COVID-19 та перебiг подiй

з 2019 року. У реченні «Pandemia pokazała, że wirusy nie znają granic» вжито англiцизм *pandemia*, який виконує функцію контекстуалізації та пояснення, оскільки воно вказує на широкомасштабне поширення хвороби по цілому світу. А у статті під назвою «Chiny: rekordowy skok infekcji koronawirusem. Wracają masowe lockdowny» у самому заголовку є англiцизми *koronawirus* та *lockdown*. Вони виконують інформативну функцію, оскільки ці слова – ключові у темі пандемії коронавірусу.

У стрічці новин «Na żywo» ми віднайшли багато англiцизмів, пов'язаних із воєнною тематикою. Наприклад слово *szef* у реченні «Szef wojskowych władz obwodu Serhij Łysak odwiedził rannych w szpitalu» означає «очільник, голова» і вказує на посаду людини. А у реченні «Ukraina zniszczyła w marcu 976 systemów artyleryjskich należących do rosj» є вираз *system artyleryjski*, який виконує функцію терміну, що описує військову зброю. Цей вираз складається з двох частин – іменник *system* і прикметник *artyleryjski*, обидва походять із англійської мови. Це комплекс зброї, що включає різні ракетні установки, гармати та гаубиці.

У статті «rosjanie zniszczyli największą elektrownię w centralnej Ukrainie» розповідається про обстріл Трипільської ТЕЦ та наслідки для регіону. У реченні: «Według ministra energetyki Hermana Nałuszczenki Rosja zaatakowała infrastrukturę energetyczną w czterech obwodach: charkowskim, kijowskim, lwowskim i zaporoskim», – бачимо вираз *infrastruktura energetyczna*, що перекладається як енергетична інфраструктура. Він складається з двох слів та походить від англійського *energy infrastructure*; виконує функцію описового терміну, оскільки цей англiцизм охоплює велике поняття, яке включає в себе електростанції, підстанції, лінії електропередач та багато інших понять.

Англiцизм *online* зафіксовано у статті «Uczniowie z Ukrainy siedzą w domach albo włączą się po mieście, a ich edukacja to fikcja. Od września się to zmieni», де описується доля освіти українських дітей у Польщі. У реченні «W Polsce mieszka 50-60 tys. uczniów z Ukrainy, ale każdy z nich decyduje wraz z rodzicami, czy uczyć się stacjonarnie w polskiej szkole, czy online w szkole ukraińskiej» він означає онлайн навчання, вказує на можливість учнів навчатися віддалено, використовуючи комп'ютер чи ноутбук. Це термін, який загально описує діяльність в інтернет-просторі.

Отже, проаналізувавши деякі англіцизми, можемо підсумувати, що більшість з них – лексеми, які розширюють поняття, допомагають краще зрозуміти визначення, точніше номінують реалії сьогоденного життя.

2.3. Аналіз адаптації зафіксованих англіцизмів до польської мови

Наступним нашим кроком у дослідженні є аналіз того, наскільки зафіксовані англіцизми адаптовані за своєю формою до польської мови. Ми розглянули такі аспекти: відмінювання та дієвідмінювання дієслів, спольщення за допомогою різних морфем. Також ми розглянули англіцизми, які зовсім не адаптовані до польської мови – ніяк не відмінюються, не міняють форми та пишуться так само, як в англійській мові.

- 1) Графічна адаптація. Це вид полонізації англіцизмів шляхом заміни англійських літер польськими. Слід зазначити, що видів адаптацій у мові кілька, але у нашому випадку графічна – найпоширеніша і найлегше впізнавана. Приклади такої адаптації: *wirtualny*, *komputer*, *smartfon*, *szef*, *koronawirus*, *tona*, *asystent*. Порівняємо ці слова із їх відповідниками в англійській мові та вивчимо, що змінилося у процесі графічної адаптації. Слово *smartfon* полонізувалося завдяки зміні букв *ph* (*smartphone* в англійській мові) на *f* у польській. Ще одним прикладом є слово *szef*. В англійській мові знаходимо його слово-відповідник *shef*, яке читається так само, але пишеться інакше. Відбулася адаптація буквосполучення *sh* у *sz*, оскільки англійський варіант у польській мові читається зовсім інакше. Наступний приклад графічної адаптації – іменник *komputer*. В англійській мові його відповідником є слово *computer*. Відбулася заміна букви *c* на *k*, з тої самої причини, що і в минулому прикладі – перший звук у двох мовах читається по-різному. Такі зміни відбуваються для полегшення читання іншомовних слів носіями мови, які не знають англійської і власне для їх полонізації.
- 2) Флексійна адаптація іменників. Такий вид полонізації базується на тому, що англіцизми до правил польської мови і починають функціонувати як власне польській іменники – відмінюються за відмінками та числами. Серед обраних

лексем флексійно адаптованими іменниками є наступні: laptop, tablet, multiplayer, adrenalina, media, blog, weekend. На прикладі іменника laptop розглянемо цей процес детальніше. Цей англiцизм має форми однини та множини: laptop та laptopy. Також він відмінюється за відмінками: Dzieci korzystają się z nowych laptopów.

- 3) Відмінювання та дієвідмінювання дієслів. Розглянемо англiцизми-дієслова та особливості їх адаптації. В англійській мові не існує самого поняття відмінювання або дієвідміна – дієслово не змінюється залежно від особи та числа. Скажімо, дієслова – teleportować та importować - їх відповідники у мові оригіналу to teleport та to import. Отже, ці дієслова зазнали словотвірної адаптації шляхом додавання закінчення -ować до англійських основ. Відтак, обидва слова потрапили до першої кон'югації та відмінюються так само, як і власне польські дієслова цієї дієвідмини. Можна зробити висновок, що дієслова importować і teleportować повністю адаптовані до польської мови.
- 4) Відмінювання прикметників. Аналізуючи статті, ми знайшли кілька англiцизмів-прикметників, а саме: wirtualny, online, offlite, cywilna, energetyczna, artyleryjski, ekologiczna. Перевіримо адаптацію стосовно зміни за родами, для цього звертаємося до словосполучень у статтях, які ми аналізували. З прикметниками offline та online у статті вживається іменник жіночого роду edukacja. Як бачимо, прикметники не змінили своєї форми. У наведених англiцизмах ми не спостерігаємо характерних для польських прикметників жіночого роді закінчень, отже вони не адаптовані. Для порівняння, проаналізуємо інші прикметники, наприклад cywilna та energetyczna. Обидва запозичення вживалися у тексті з іменником жіночого роду infrastruktura: cywilna infrastruktura, energetyczna infrastruktura. Бачимо закінчення -a в обох прикметниках, що свідчить про їх адаптованість до польської мови. Отже можемо зробити висновок, що запозичені давніше прикметники вже полонізувалися, а запозичені нещодавно залишились неадаптованими.
- 5) Неадаптовані англiцизми. Такими називають ті запозичення, які не змінюються ні на письмі, ні при читанні, ні при перекладі. Таких ми знайшли досить багато,

a same: online, offline, graffiti, mail, internet, VR, fake, wi-fi, escape room, interface, software, DIY тощо. Деякі з них – інтернаціоналізми, тобто слова, які добре відомі та зрозумілі у всьому світі. Частина обраних англіцизмів – терміни, які залишаються такими, як в англійській мові, щоб уникнути непорозумінь та ускладнень, оскільки англійська – це світова мова. Термінами можна назвати запозичення software, summit, investor, manager тощо.

- б) Морфеми, які використовуються для адаптації англіцизмів. Звернімо увагу на різні префікси, суфікси та інші морфеми, які додаються до англійських слів, щоб адаптувати їх до мови. Вони часто вказують на частину мови та полегшують вимову невідомих для носіїв слів. Для кожної частини мови вживаються різні морфеми. Наприклад, у прикметнику *wirtualny* додається суфікс *n* до англійської основи *wirtual*, а також, як ми вже вище зазначили, характерне для прикметника закінчення, в цьому випадку закінчення *-u* для чоловічого роду. У дієсловах, які ми обрали, додається суфікс *-ować* до англійської основи: *to import* + *-ować* - *importować*, *to teleport* + *-ować* – *teleportować*. Серед зафіксованих дієслів, немає тих, які творяться завдяки префіксам, але таке явище теж існує.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У 2 розділі здійснено лексико-семантичний аналіз англіцизмів на основі статей з «Газети виборчої». Було дібрано 50 англіцизмів та розділено їх на 6 груп зі спільним лексичним значенням. Найбільше слів, запозичених із англійської мови, пов'язані із технічною термінологією та сучасними винаходами і технологіями. Також значною частиною є англіцизми воєнної тематики, оскільки, на жаль, вельми актуальними є статті, які висвітлюють події війни в Україні. Інші тематичні групи – це термінологія, яка з'явилася під час пандемії COVID-19, політичні терміни, англіцизми, які пов'язані з відпочинком та хобі. Через обмежений матеріал, два англіцизми не потрапили до ширших лексико-семантичних груп. Серед усіх досліджених англіцизмів більшість це іменники, решта – прикметники та дієслова. Також було описано функції англіцизмів у статтях. Як наукові терміни, англіцизми ширше розкривають поняття та покращують зрозумілість тексту для міжнародної аудиторії. Більшість із досліджених англіцизмів

– це інтернаціоналізми, властиві багатьом мовам світу. Англійські запозичення також виконують інформативну функцію, наприклад англіцизм *infrastruktura energetyczna* – це збірне поняття, оскільки до критичної інфраструктури входить багато понять (наприклад, ТЕЦ, лінії електропередач, різні підстанції тощо).

Наступним кроком нашого дослідження було визначення рівня адаптації запозичень у польську мову. Ми з'ясували, що більшість обраних слів полонізувалися: прикметники змінилися відповідно до роду та числа іменника у словосполученні, дієслова увійшли до парадигм кон'югацій та осіб, а іменники адаптувалися графічно і флексійно: буквосполучення змінилися на польські, з метою спрощення читання та визначення частини мови для тих, хто не знає як, читаються відповідники англіцизмів у мові оригіналу, і набули можливість відмінюватись за відмінками. А деякі новіші англіцизми не змінилися на письмі. Таке явище пояснюється тим, що більшість таких слів - це термінологія, яка має бути зрозумілою для носіїв різних мов, щоб уникнути непорозумінь, або інтернаціоналізми, які відомі настільки, що не потребують змін у письмі та читанні, або це зовсім нові запозичення, які ще не встигли адаптуватися.

Отже, на основі нашого дослідження можна зробити висновок, що англіцизми мають великий вплив на сучасну польську мову, зокрема, на мову публіцистики. Достатньо було проаналізувати кілька статей для того, щоб знайти та проаналізувати кілька десятків лексем, запозичених із англійської мови.

ВИСНОВКИ

Англiцизми стали невід'ємною частиною польської мови, адже вони вже є у будь-якій сфері життя сучасного жителя Польщі. Ще з давніх часів вони проникали у польську мову. Починаючи з ХІХ століття, англійська мова ставала все більш популярною завдяки колоніям Британії та розвитку торгівлі між країнами. В останні століття вплив англійської мови на польську тільки зростав, а в кінці ХХ – на поч. ХХІ століття їх кількість почала невинно збільшуватися, завдяки багатьом факторам, зокрема популяризації американської культури (фільми, серіали, продукти), набуття англійською мовою статусу міжнародної та появі нових технологій у багатьох сферах. На основі нашої вибірки спостережено, що переважна більшість англiцизмів позначають сучасні технічні та комп'ютерні терміни (VR, online, laptop, komputer). Також багато слів стосується сучасної економічно-політичної ситуації у світі: війни, кризи, міжнародні відносини, події політики. Звісно, семантику обраних нами англiцизмів визначала тематика статей, які ми обирали для дослідження, пов'язана з політикою, розвагами, подіями у Польщі та світі, порадами як покращити самопочуття, перебіг пандемії тощо. Це показує розповсюдженість англiцизмів у польській мові, зокрема у сучасній публіцистиці.

Цікаво зазначити, що абсолютна більшість лексем англiцизмового походження (а саме 43 слова) це іменники, решта – прикметники та дієслова. Це тільки підтверджує той факт, що більшість з них є термінами, які позначають сучасні технології або винаходи. Також на основі нашого дослідження ми з'ясували, що більшість англiцизмів можуть полонізуватися та функціонувати так само, як і власне польські слова: відмінюватися, належати до кон'югацій, змінювати свою форму відповідно до роду та числа тощо. Яскравим прикладом полонізації є прикметник *wirtualny*, адже це слово змінюється за родами і числами, як і належить прикметникові: *wirtualny*, *wirtualna*, *wirtualne*, *wirtualne* тощо. Слід зазначити, що не всі англiцизми полонізувалися – деякі з них залишаються незмінними при письмі, читанні та перекладі.

Отже, на основі нашого дослідження можна зробити висновок, що англiцизми у польській мові – це невід'ємна її частина, яка відіграє важливу роль у мовленнєвій

практиці, а також виконує багато комунікативних функцій, що збагачують польську мову

АНОТАЦІЯ

Język angielski jest najbardziej wpływowym i popularnym językiem na całym świecie. Oczywiście, że mnóstwo języków mają zapożyczenia z niego i język polski nie jest wyjątkiem, ponieważ przez prawie całą swoją historię Polska miała relacje z Wielką Brytanią, a później też z Ameryką. Dzięki rozwojowi handlu, gospodarki, dyplomacji, jak również różnych technologii i stosunków międzynarodowych w języku polskim pojawiły się anglicyzmy, dotyczące różnych tematów.

W XIX wieku Wielka Brytania zaczęła wpływać na świat, więc anglicyzmy, które istniały w ten czas, dotyczyły marynistyki, handlu, przemysłu i sportu. Pojawiało się co raz więcej dziedzin, w których występowały zapożyczenia z języka angielskiego, dlatego już na początku XX wieku w języku polskim było anglicyzmów znacznie więcej. Po wojnie na początku wieku w języku polskim pojawiły się nowe słowa, stosujące tematyki wojskowej: jeep, commandos i inne. Dzięki odzyskaniu przez Polskę niepodległości po roku 1991, u państwa pojawiły się nowe partnerzy, w szczególności USA, i relacje międzynarodowe. Nie było już komunistów, ograniczeń i cenzury, dlatego Polska prasa, telewizja i dziennikarstwo zaczęły wolny rozwój.

Z rozwojem nowych technologii w języku polskim pojawiło się bardzo dużo nowoczesnych anglicyzmów: laptop, smartfon, VR, komputer, wirtualny, online, offline. W pracy zauważono, że większość znalezionych w Gazecie Wyborczej anglicyzmów stosują się technologii komputerowej. Drugą pod względem popularności grupą tematyczną są anglicyzmy dotyczące wojny: infrastruktura cywilna, infrastruktura energetyczna, front, system artyleryjski i inne. Inne grupy: anglicyzmy, dotyczące życia politycznego, pandemii COVID-19, rozrywce.

Wśród 50 anlicyzmów znalazłyśmy 43 rzeczowniki, 7 przymiotników i 2 czasownika. Dowiedzieliśmy się, że większość wybranych anglicyzmów została dostosowana do języka polskiego (naprzykład odmieniają przez osoby i konjugacje, przez liczby i przypadki, przez rodzaje), chociaż niektóre leksemy nie są adaptowane – to znaczy, że nie odmieniają się i piszą się jak w języku angielskim.

Możemy podsumować, że anglicyzmu są ważnym składnikiem leksykalnego zsobu języka polskiego, zwłaszcza często funkcjonują w tekstach publicystycznych.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козуб, Л. (2017). *Особливості використання англiцизмiв у сучаснiй українськiй мовi*. Науковий вiсник мiжнародного гуманiтарного унiверситету. Сер.: Фiлологiя. №26 том 2.
2. Кравчук, Н. (2019). *Стилiстичнi функцiї англiцизмiв (на матерiалi сучасноi українськoї прози)*. Вiнницький державний педагогiчний унiверситет iм. Михайла Коцюбинського.
3. Майструк, Т. (2009). *Стилiстичнi функцiї англiцизмiв рiзних семантичних груп у текстах iнформацiйного стилю*. Фiлологiчнi студiї. – Вип. 3.
4. Молоткiна, Ю. (2017). *Рiзнi способи написання новiтнiх англiцизмiв в українськiй мовi*. Переяслав-Хмельницький державний педагогiчний унiверситет iменi Григорiя Сковороди.
5. Писаренко, М., Полiщук, П. (2019). *Сфери проникнення англiцизмiв в українськy мову*. Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс: загальноосвiтня школа I-III ступенiв-гiмназiя №23 Вiнницькoї мiськoї ради» м. Вiнниця.
6. Слобода, Н. (2014). *Графiчно неадаптованi англiцизми у структурi українських синтаксичних конструкцiй*. Лiнгвiстичнi дослiдження: Зб. наук. праць ХнПУ iм. Г.С. Сковороди. – 2014. – вип. 37.
7. Cierpich-Kozieł, A., Mańczak-Wohlfeld, E., Witalisz, A. (2023). *Nowy słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie – założenia ogólne i mikrostruktura haseł*. Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji edukacji w Krakowie.
8. Galilej, C. (2022). *Wypowiedzi definiujące anglicyzmy w internetowych artykułach informacyjnych*. Lublin.
9. Kowalewski, H. (2020). *Czynniki wpływające na przyswajanie anglicyzmów. Studium terminologii żonglerskiej*. Uniwersytet Marii-Skłodowskiej w Lublinie.
10. Malinowski, M. (2022). *O trudnościach z adaptacją najnowszych zapożyczeń angielskich do polszczyzny na przykładzie PUBLIC RELATIONS*. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu.

11. Mańczak-Wohlfeld, E. (2006). *Angielsko-Polskie kontakty językowe*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydanie I.
12. Mańczak-Wohlfeld, E., Witalisz, A. (2016). *The influence of English on Polish morphology*. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.
13. Surendra, A. (2019). *Moda językowa na zapożyczenia angielskie w prasie kobiecej*. Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM, Poznań.
14. Tobolova, B. (2011). *Anglicyzmy we współczesnym języku polskim (na podstawie wybranych czasopism specjalistycznych)*. Brno.
15. Wałaska, B. (2008). *Germanizmy w gazetach polonijnych*. Brno.
16. Witalisz, A. (2016). *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*. Biblioteczka towarzystwa miłośników języka polskiego, Kraków.
17. <https://www.grin.com/document/86388>
18. https://katowice.wyborcza.pl/katowice/7,35063,30868510,uczniowie-z-ukrainy-siedza-w-domach-albo-wlocza-sie-po-miescie.html?_gl=1*wfln1r*_ga*NzMzNzkwMzE2LjE3MTI2MDYxMzU.*_ga_6R71ZMJ3KN*MTcxMjYwNjEzNS4xLjEuMTcxMjYwNjM3Ni4wLjAuMA..*_gcl_au*MjA3MzAwNTQxMS4xNzEyNj
19. https://wyborcza.pl/7,75400,29520394,trzy-lata-z-covid-sprawdz-co-wiesz-o-pandemiach-i-epidemiach.html?_gl=1*1p3fysi*_ga*NzMzNzkwMzE2LjE3MTI2MDYxMzU.*_ga_6R71ZMJ3KN*MTcxMzAxNDcyNS4xMC4xLjE3MTMwMTQ4MjcuMC4wLjA.*_gcl_au*MjA3MzAwNTQxMS4xNzEyNjA2MTM1&_ga=2.905669
20. https://wyborcza.pl/relacje/14,126862,30848611.html#S.embed_link-K.C-B.1-L.1.zw
21. <https://wyborcza.pl/7,75399,30878610,rosjanie-zniszczyli-najwieksza-elektrownie-w-centralnej-ukrainie.html>
22. <https://wyborcza.pl/0,128956.html?tag=wojna+w+Ukrainie#nav-menu>
23. <https://wyborcza.pl/14,75399,30905913.html>